

Advokatrådet

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

strafferetskontoret@jm.dk
hma@jm.dk

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 5. januar 2022
SAGSNR.: 2021-4013
ID NR.: 785644

**Høring over forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven
(Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig
billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)**

Justitsministeriet har ved brev af 8. december 2021 anmodet Advokatrådet om eventuelle bemærkninger i anledning af ovenstående høring.

Advokatrådet skal i den forbindelse bemærke, at Advokatrådet i forbindelse med forslag til straffelovens § 136, stk. 3, afgav høringssvar af 11. august 2016.

Advokatrådet kan forsat henholde sig til de opmærksomhedspunkter, som Advokatrådet anførte i det tidligere høringssvar og har ikke yderligere bemærkninger.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
generalsekretær

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K
jm@jm.dk

Danske Kirkers Råd

National Council of Churches in Denmark

Peter Bangs Vej 5B

DK-2000 Frederiksberg

Danmark

Tel + 45 3543 2943

dkr@danskekirkersraad.dk

www.danskekirkersraad.dk

København, 3. januar 2022

Høringssvar fra Danske Kirkers Råd om lovforslag til ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelsen vedr. kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Danske Kirkers Råd er Danmarks nationale kirkeråd med 16 medlemskirker, heriblandt Folkekirken, Den katolske Kirke, Den ortodokse Kirke og en række frikirker. Det er Danske Kirkers Råds formål bl.a. at arbejde for at sikre kristne kirkers og trossamfunds frihed og lige vilkår inden for Grundlovens bestemmelser om folkekirken og andre trossamfund i Danmark.

I forbindelse med høringen af det oprindelig lovforslag i 2016 om kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring udtrykte Danske Kirkers Råd sin kritik af forslaget især grundet den skævvridning, der ligger i lovens begrænsning af ytringsfriheden specifikt hos religiøse forkyndere i forhold til andre grupper i samfundet. Den kritik fastholder vi og mener således ikke at loven skal gøres permanent, men relevansen heraf derimod bør genovervejes.

Således har vi følgende kommentarer til loven:

Danske Kirkers Råd og dets medlemskirker og organisationer tager selvsagt afstand fra terror, drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri, som nævnes i loven og støtter, at det fortsat er strafbart at udøve eller opfordre til sådanne forhold.

1. Men det undrer os, at der overordnet skelnes mellem, om billigelsen sker i en religiøs sammenhæng, eller sker i andre sammenhænge – og at der i forhold til gældende straffelov om opfordring til f.eks. terror skal dømmes hårdere, når det sker i en religiøs sammenhæng end i andre sammenhænge. Der er her tale om en forskelsbehandling mellem f.eks. politiske røster, influencere mfl. og religiøse forkyndere til de religiøse forkynderes ugunst.
2. Grundantagelsen om, at 'personer, der foretager religiøs oplæring, har en særlig position i forhold til at påvirke deres menighed' (punkt 1 Indledning, s. 3) kan nok være korrekt, når det kommer til det specifikke ord 'menighed', men at de altid skulle have større autoritet i

forhold til en gruppe mennesker af beslægtet overbevisning, er næppe forbeholdt religiøse forkyndere. Det samme kan vel siges om ledere inden for f.eks. politiske undergrupperinger, grupper på de sociale medier mfl., at de har særlig autoritet i forhold til deres følgere. Indirekte siges der hermed, at religion er et farligt fænomen, farligere end andre livsanskuelser og ideologier, og at samfundet derfor på en særlig måde må beskyttes mod farerne fra religion. Danske Kirkers Råd mener ikke, at lovgivningen skal lave en sådan forskelsbehandling.

3. Danske Kirkers Råd mener, at den øvrige straffelov tilstrækkeligt forbyder opfordring til kriminelle handlinger. Hvis man ønsker at skærpe loven, er det Danske Kirkers Råds holdning, at det bør gælde alle grupper og enkeltpersoner og ikke kun religiøse forkyndere.
4. Desuden er der en del uklarheder i denne lov og i motivationen for dens oprindelige vedtagelse (jf. bilagets indledning punkt 1). Det gælder f.eks. udtryk som 'danske værdier', som kan være vanskeligt at definere og afgrænse, og som har ændret sig betydeligt over tid. Desuden kan det være vanskeligt at vurdere, hvornår man går fra en almindelig offentlig debat til en forkyndelse ved f.eks. udendørsarrangementer, som det specifikt er anført i bemærkningerne til det oprindelige lovforslag fra 2016 (Bemærkninger 2.1.3). Hvem skal vurdere det?
5. Loven gælder både ytringer fremsat offentligt og privat som i en sjælesørgerisk sammenhæng – altså en samtale mellem forkynder og en enkeltperson. Da præster og andre forkyndere har tavshedspligt, mener Danske Kirkers Råd, at det kan blive vanskeligt for disse at forsvare sig mod eventuelle anklager om billigelse af strafbare handlinger. Dette forhold kan bryde tilliden mellem præst og modtageren af sjælesorg – en tillid, der har været sikret gennem tavshedspligten siden Danske Lov.
6. Som det fremgår af bilagets punkt 2.1.3 om gældende ret har Rigsadvokaten oplyst, at der hidtil er registret én sag om overtrædelse af straffelovens §136 stk. 3. At loven i praksis ikke har været anvendt yderligere viser dens karakter af symbolpolitik. Allerede inden lovens vedtagelse i 2016 lagde vi vægt på, at det daværende lovforslag ikke skete på baggrund af et reelt behov, men snarere fungerede som en mistænkeliggørelse af religiøse forkyndere generelt og af muslimske forkyndere specifikt.
7. Det er Danske Kirkers Råds opfattelse, at man med en permanentliggørelse af loven fortsat sigter mod en lille gruppe religiøse forkyndere, der søger at undergrave danske love og værdier, men kommer til at ramme utilsigtet bredt med en lov, der med uklare formuleringer er problematisk i forhold til ytringsfriheden og religionsfriheden (inden for Grundlovens §67) samt skaber forskelsbehandling mellem religiøse forkyndere og f.eks. offentlige meningsdannere i øvrigt.

Afslutningsvist vil vi udtrykke vores utilfredshed med, at der ikke er en eneste religiøs organisation på høringslisten. Vi mener, at det er stik imod god praksis, at Justitsministeriet således vælger ikke at inddrage de religiøse grupper, organisationer og trossamfund, som det pågældende lovforslag faktisk har fokus på.

Danske Kirkers Råd opfordrer således til, at Folketinget genovervejer relevansen af den af høringen omfattede lovgivning.

På vegne af Danske Kirkers Råd

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Fischer-Møller'.

Biskop Peter Fischer-Møller

Formand

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mads Christoffersen'.

Mads Christoffersen

Generalsekretær

Henrik Overgaard Morsing

Fra: Asbjørn Hæstrup Hansen <ASHA@domstolsstyrelsen.dk>
Sendt: 6. januar 2022 15:21
Til: £Strafferetskontoret (951s18); Henrik Overgaard Morsing
Emne: Domstolsstyrelsens hørings svar - høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (sagsnummer 2021-731-0080)

Til Strafferetskontoret

Justitsministeriet har ved mail af 8. december 2021 anmodet Domstolsstyrelsen om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) – (Sagsnummer 2021-731-0080).

Jeg skal i den anledning oplyse om, at høringen ikke giver anledning til bemærkninger fra Domstolsstyrelsen.

Med venlig hilsen

Asbjørn Hæstrup
Fuldmægtig
asha@domstolsstyrelsen.dk
Direkte tlf.: +45 6136 8076

Domstolsstyrelsen

Center for Udvikling og Forretning, Jura og Forretning
St. Kongensgade 1-3
1264 København K
Tlf.: 7010 3322
www.domstol.dk

Justitsministeriet, Att. Strafferetskontoret

Slotholmsgade 10, 1216 København K.

jm@jm.dk

d. 4. januar 2022

Hørings svar om "Forslag til Lov om ændring af straffeloven" (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse straffbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Folkekirkens Mellemkirkelige Råd varetager og udvikler relationer til andre kirker i Danmark og i udlandet. Det sker gennem dialog, samarbejde og udvikling på tværs af kirker og landegrænser, og gennem brobygning mellem folkekirken, migrantkirker og internationale menigheder i Danmark.

Folkekirkens Mellemkirkelige Råd tager selvsagt afstand fra de handlinger, som loven nævner, og mener at straffeloven allerede tilstrækkeligt forbyder opfordring til disse kriminelle handlinger. Samtidigt mener Folkekirkens Mellemkirkelige Råd, at loven udgør en særlov for religiøse forkyndere, som er uforenelig med idealet om lighed for loven og realiseringen af tros- og religionsfrihed for alle.

Folkekirkens Mellemkirkelige Råd fremsender derfor følgende bemærkninger til lovforslaget om at ophæve revisionsbestemmelsen i lov nr. 1723 af 27. december 2016 om ændring af straffeloven – og dermed permanentliggørelse af straffeloven §136 stk. 3:

- Loven er tænkt i forhold til en lille gruppe af religiøse forkyndere, som i deres forkyndelse og undervisning undergraver dansk lov og ulovligt opfordrer til kriminelle handlinger.
- Loven er dog yderst sjældent anvendt (ifølge Rigsadvokaten en gang, nemlig i 2020).
- Det område, som loven adresserer må derfor allerede anses dækket af eksisterende strafferetslig lovgivning.
- Loven er derfor først og fremmest en mistænkeliggørelse af religiøse forkyndere og af religiøs forkyndelse som sådan. Dermed bliver loven i praksis en symbolsk påmindelse til alle religiøse forkyndere om at der er forskel på religiøs forkyndelse og andre typer af meningstilkendegivelser, og at religiøse forkyndere er anderledes stillet i forhold til loven end andre personer.
- Loven er i sidste ende en ikke-proportional og uafgrænset indskrænkelse af mulighederne for realiseringen af tros- og religionsfrihed for alle borgere som en individuel og umistelig ret.

I lyset af dette opfordrer Folkekirkens Mellemkirkelige Råd til at loven ikke permanentliggøres men derimod slettes for at værne om principperne om lighed for loven og sikringen af mulighederne for realisering af tros- og religionsfrihed for alle.

På vegne af Folkekirkens Mellemkirkelige Råd

Sekretariatsleder Birger Nygaard

4. januar 2022

Til Justitsministeriet
Att: Strafferetskontoret
Sagsbehandler: Henrik Overgaard Morsing
Sagsnr.: 2021-731-0080

Høringssvar til: Forslag til Lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring, straffelovens § 136, stk. 3).

Fra foreningen Åndsfrihed

Foreningen Åndsfrihed arbejder for at forsvare og fremme åndsfriheden. Afgørende for graden af åndsfrihed i et samfund er grundlæggende frihedsrettigheder som forsamlingsfrihed, foreningsfrihed, ytringsfrihed og religionsfrihed og at der for alle er den samme adgang til disse frihedsrettigheder.

Lov nr. 1723 af 27. december 2016 om ændring af straffeloven kriminaliserer udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring, nemlig "drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri". Der er efter vor mening i foreningen Åndsfrihed al mulig grund til at forebygge sådanne handlinger, men måden det forsøges gjort på i denne lov er dybt problematisk.

For det første er det et problem, at loven indebærer en markant indskrænkning i borgernes ytringsfrihed. Der er her ikke tale om at forbyde opfordring til lovovertrædelser – som i en række tilfælde allerede er forbudt – men her handler det om billigelse. Det ville have været et langt mindre radikalt skridt at have indført et forbud mod direkte opfordring til lovbrud, men her går man langt videre og forbyder enhver billigelse af de nævnte handlinger. Det bør være en selvfølge i et frit demokrati, at ytringer om, hvordan (og *uanset* hvordan) man gerne ser samfundet indrettet, selvfølgelig ikke skal kriminaliseres.

For det andet er det et problem, at denne indskrænkning i ytringsfriheden ikke gælder alle borgere, men kun borgere, der fremsætter disse ytringer i forbindelse med religiøs oplæring. Her er der altså tale om en markant forskelsbehandling til ugunst for religiøse forkyndere og undervisere! Begrundelsen for denne åbenlyse forskelsbehandling er at "personer, der foretager religiøs oplæring, har en særlig position i forhold til at påvirke deres menighed mv." Indirekte siges der hermed, at religion er et farligt fænomen, farligere end andre livsanskuelser og ideologier, og at samfundet derfor på en særlig måde må beskyttes mod farerne fra religion. Denne lov er desværre endnu et eksempel på den særliggørelse af religion, som i de senere år har fundet sted, men som dybest set er en diskrimination af religiøse aktører.

**Foreningen
Åndsfrihed**

For det tredje er det et problem, at loven ikke kun gælder ytringer fremsat offentligt, men også ytringer fremsat i en privat sjælesørgerisk sammenhæng. Dermed truer loven privatlivets fred og kan i yderste konsekvens lægge op til en stikkervirksomhed.

For det fjerde så er loven så upræcis og uklar, at først tiden – den præcedens der måtte udvikle sig, og indtil videre er der kun faldet én dom – vil vise, hvad der er lovligt og ulovlig, og hvem der kan rammes af denne lov, og dermed risikere op til tre års fængsel.

Den første uklarhed handler om, hvad der egentlig er religiøs undervisning og forkyndelse. Der er ingen ende på, hvor mange forskellige og indbyrdes modstridende definitioner, der er på, hvad religion er, og loven og bemærkninger til loven indeholder ikke nogen veldefineret beskrivelse af fænomenet. Bare for at tage et eksempel, så er der i en grundtvigsk forståelse af kristendom ikke noget skarpt skel mellem kristendom (religion) og folkelighed (kultur). Og hvad med visse former for islamisme, som nogle vil beskrive ikke som en religion, men en politiske ideologi? Er det, der foregår i religiøse partier (det være sig kristelige, muslimske eller andre), underlagt lovens bestemmelser, når de helt bevidst blander religion og politik?

Den anden uklarhed handler om, hvornår der egentlig finder religiøs undervisning eller forkyndelse sted. Hvornår optræder en religiøs person som underviser/forkynder, og hvornår gør han/hun ikke? Bemærkningerne til loven kommer med nogle uklare tanker om, at et offentligt politisk eller folkeligt møde undervejs kan udvikle sig til et forkyndende/undervisende møde, og artikler og indlæg i nogle medier vil være at betragte som forkyndelse/undervisning og i andre ikke. Sådan går det, når man vil gradbøje ytringsfriheden. Hvem kan i den situation vide sig sikker?

Den tredje uklarhed handler om, hvem der falder ind under kategorien religiøse forkyndere og undervisere. Præster, rabbinere og imamer er der nok ingen tvivl om, da det ligger i deres "jobbeskrivelse" at forkynde og undervise, men loven rammer – så vidt man kan læse ud af bemærkningerne – også alle andre personer med en religion, dvs. i princippet enhver lægmand m/k, der i en religiøs sammenhæng forkynder eller underviser. Og kan det virkelig være meningen? I en luthersk sammenhæng, hvor vi går ind for det almindelige præstedømme, har vi jo alle del i forkyndelsen, ikke nødvendigvis fra prædikestolen, men i det personlige vidnesbyrd, og kommer man der til at billige noget, som er omfattet af denne lov, ja, så risikerer man at blive straffet.

Den fjerde uklarhed handler netop om, hvad det vil sige at billige handlinger, som er omfattet af denne paragraf i straffeloven. Lovforslaget definerer billigelse på denne måde, at ytringen "skal have en sådan karakter, at den er med til at legitimere den form for strafbar handling, som ytringen angår". Men hvad betyder det i praksis? Man må godt i en religiøs forkyndelses- eller undervisningssituation oplæse en tekst fra fx Bibelen eller Koranen, "hvori der gives udtryk for en opfordring eller støtte til strafbare handlinger ... medmindre den pågældende tilslutter (billiger) det oplæste eller gengivne i en eller anden form". Dertil kommer, at "Kriminaliseringen er både bagud- og fremadrettet", så det handler altså også om, at sådanne handlinger, der allerede er udført, ikke må billiges. Det vil sige, at en religiøs underviser skal passe morderligt meget på med, når han eller hun oplæser en helligtekst med et problematisk indhold, ikke at udtrykke sin billigelse af det, han eller hun har læst. Hvis vedkommende på forespørgsel svarer, at det oplæste

er Guds ord og dermed sandhed, er det så en billigelse?

Problemet med uklare love er, at de underminerer borgernes retssikkerhed, og denne lov er fyldt med så mange uklarheder, at den blot af denne grund burde ophæves.

For det femte indebærer dette lovforslag – sammen med en række tidligere vedtagne love – et markant indgreb i religionernes indre forhold, nemlig bl.a. deres lære og forkyndelse. Der ville naturligvis ikke være tale om en begrænsning af religionsfriheden, hvis religiøse samfund blot var underlagt de samme begrænsninger i ytringsfriheden som alle andre, men her bruger lovgiverne en uklarhed i grundloven som påskud til – efter vores mening uretmæssigt – at blande sig i religionernes indre liv. Grundlovens par. 67 siger ”Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.” Lovgiverne er åbenbart parat til at bruge sætningen ”dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden” som en legitimation for de indskrænkninger i religionsfriheden, de måtte finde fornødent.

For det sjette er det et problem, at loven sandsynligvis ikke vil bidrage ret meget – om noget overhovedet – til at løse det i bemærkningerne angivne problem, nemlig at ”der er set eksempler på, at der i Danmark findes religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser”. De religiøse forkyndere, som er ude på at undergrave danske værdier og understøtte parallelle retsopfattelser, og sådanne findes der helt sikkert, vil sandsynligvis blot gå endnu mere under jorden for der at foretage deres undergravende virksomhed, og dermed vil vi ikke få mulighed for at imødegå deres holdninger i en åben debat. Loven vil på den anden side let medvirke til at mistænkeliggøre religion og trossamfund med de uheldige virkninger, det kan have.

Endelig til syvende og sidst, så er det naturligvis et demokratisk problem, at man da loven først blev fremsat i 2016 sendte et så vidtgående lovforslag i høring i sommerferien, og nu sender forslaget om lovens fortsættelse i perioden omkring jul, hvilket ikke er fremmede for den nødvendige demokratiske debat.

På baggrund af ovenstående foreslår Foreningen Åndsfrihed, at paragraffen om ”Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring” slettes af straffeloven.

På vegne af Foreningen Åndsfrihed

Venlig hilsen
Ingrid Ank, formand

www.aandsfrihed.dk

Foreningen
Åndsfrihed

5. januar 2022

Att: Strafferetskontoret
Sagsbehandler: Henrik Overgaard Morsing
Sagsnr.: 2021-731-0080

Høringssvar fra Grundtvigsk Forum vedrørende forslag om revision af straffelovens § 136, stk. 3, der blev indført ved lov d. 27. december 2016: 'Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Opfølgning af revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)'.

Grundtvigsk Forum (stiftet 1898) er en forening bestående af enkeltmedlemmer og kredse ud over hele landet med hovedsæde på Vartov, Farvergade 27, København. Formålet for GF er at udbrede kendskab til Grundtvigs tanker om kristendom og menneskeliv gennem oplysningsvirksomhed om folkelige og kirkelige spørgsmål, styrke samhørigheden mellem kirke og folk i Danmark, at sikre frihed og gode vilkår for evangeliets forkyndelse og at fremme et forpligtende folkeligt fællesskab.

Grundtvigsk Forum anerkender, at loven i 2016 blev til under folkelige krav om politisk handling i kølvandet på en tv-dokumentar og i en tid med islamistisk terror i Europa.

Lovforslaget sigtede dengang som nu på at stramme lovgivning vedrørende billigelse og opfordring til bestemte grove kriminelle handlinger, som allerede er strafbare ifølge dansk lovgivning, med det formål at beskytte den svagere part. Herunder også instanser, der billiger ulovlige forhold i en parallel retspraksis.

Vi finder, at der i straffeloven allerede er strafbart at opføre sig til kriminelle handlinger, og at det er tilstrækkeligt. Det er vidtgående at have en paragraf i straffeloven, der særskilt kriminaliserer billigelse af kriminelle handlinger i forbindelse med religiøs oplæring og forkyndelse. Vi medgiver, at det bør være en skærpende omstændighed, at nogen udnytter sin autoritet til udtrykkelig billigelse af kriminelle handlinger af den art som nævnes: 'drab, voldtægt, voldshandlinger, incest, pædofili, frihedsberøvelse, tvang og flerkoneri', men den alvor er ikke mere alvorlig eller skærpende om den finder sted i en religiøs eller ikke-religiøs sammenhæng.

Vi advarer mod, at lovforslaget udskiller det religiøse område: gudsdyrkelse, religionsundervisning og religiøse forkyndere, og gør det til et særligt område. Den udgrænsning af det religiøse i forhold til andre holdningsmæssige og sociale sammenhænge, hvad enten de er politiske og kulturelle, var i 2016 et nybrud i dansk lovgivning. Vi undrer os fortsat over, at loven åbner for, at der kan dømmes hårdere, blot noget er udtalt i en religiøs sammenhæng eller af en religiøs autoritet, end af en hvilken som helst anden person i en anden sammenhæng. For en retspraksis er det et usikkert grundlag at operere med to forskellige former for offentlighed eller praksis for ytringer.

Med arven fra Luther og Grundtvig har vi almindeligvis skelnet mellem det politiske og det religiøse, men ikke adskilt dem. Det samme gælder begrebet: "religiøs autoritet", det svarer dårligt til bestemmelsen af "det almindelige præstedømme", en bestemmelse, der i luthersk kristendom gør enhver døbt til præst, og hvor den enkelte kan lade tro og samvittighed under ansvar være vejledende i sit liv.

Et er, at det kan blive vanskeligt at afgøre, hvem der er en religiøs autoritet, er det forkynderen, underviseren etc., eller hvornår en situation er religiøs. Noget andet er, at lovforslaget kan medvirke til at mistænkeliggøre det at tale ud fra et religiøst ståsted.

Lovforslaget har den gode hensigt at beskytte en svagere part mod agitation og rådgivning i forhold til strafbare handlinger, som specifikt nævnes i lovforslaget. Men omkostningerne kan blive store. Det kan føre til vilkårlighed og usikkerhed i civilsamfundets forskellige foreninger at gøre religion til noget særligt suspekt og farligt.

grundtvigskforum

KIRKE SKOLE KULTUR SAMFUND

Vi har brug for, kritisk og åbent at diskutere hvilket læreindhold, hvad enten det er religiøst, politisk eller anden form for ideologi, der strider mod "sædeligheden og den offentlige orden".

I Grundtvigsk Forum er det opfattelsen, at lovforslaget sigter mod en lille gruppe af 'religiøse forkyndere, der søger at undergrave danske love og værdier', men utilsigtet rammer denne lov noget grundlæggende i det er danske samfund. Det er problematisk, at loven skiller ytringsfriheden og religionsfriheden ad og derved iværksætter en forskelsbehandling mellem religiøse forkyndere og for eksempel offentlige meningsdannere i øvrigt.

På vegne af Grundtvigsk Forum

Kirsten M. Andersen, Fmd.
Vartov
Farvergade 27
1463 København K

Grundtvigsk Forum
Vartov
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 4193 9000
vartov@vartov.dk
www.grundtvig.dk / www.vartov.dk
CVR. 56 85 24 17

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
E-mail: strafferetskontoret@jm.dk og hma@jm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 9132 5688
ANCA@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 21/03582-2

5. JANUAR 2022

HØRING OVER OPFØLGNING PÅ REVISIONSBESTEMMELSE VEDRØRENDE KRIMINALISERING AF UDTRYKKELIG BILLIGELSE AF VISSE STRAFBARE HANDLINGER SOM LED I RELIGIØS OPLÆRING

Justitsministeriet har ved e-mail af 8. december 2021 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Med udkastet foreslås det at ophæve den revisionsbestemmelse, der blev indsat i forbindelse med indførelsen af straffelovens § 136, stk. 3.¹ Straffelovsbestemmelsen kriminaliserer udtrykkelig billigelse af visse kriminelle handlinger som led i religiøs oplæring. I 2021 blev anvendelsesområdet for bestemmelsen udvidet med flere kriminelle handlinger, som der kan blive straffet for at billige.²

Det fremgår af lovudkastet, at der alene har været registreret tre anmeldelser om overtrædelse af straffelovens § 136, stk. 3, hvoraf én har ført til efterforskning og senere domsfældelse (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 2.1). Denne meget sparsomme anvendelse ses ikke reflekteret i Justitsministeriets overvejelser om,

¹ Lov nr. 1723 af 27. december 2016 om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring). Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/1723>.

² Lov nr. 415 af 13. marts 2021 om ændring af straffeloven, lov om pas til danske statsborgere m.v. og udlændingeloven (Styrket indsats mod negativ social kontrol m.v.). Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/415>.

hvorvidt der er et fortsat behov for de indskrænkninger i ytrings- og religionsfriheden samt den betænkelige retstilstand, som bestemmelsen medfører. Derudover ønsker instituttet også at gøre opmærksom på, at bestemmelsen er blevet udvidet i marts 2021. Den udvidede bestemmelse har derfor kun været trådt i kraft i under ét år, hvilket er en meget kort tidsramme at kunne foretage en behovsvurdering ud fra.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet foretager en udførlig vurdering af proportionaliteten og nødvendigheden af, om straffelovens § 136, stk. 3, skal bevares.

Instituttet ønsker at fremhæve, at Ytringsfrihedskommissionen i sin betænkning fra 2020 finder det tvivlsomt, om indskrænkninger af ytringsfriheden er den rette vej at gå for at forebygge udfordringer med radikaliserings og parallelsamfund. Kommissionen nævner som eksempel blandt andet straffelovens § 136, da det kan frygtes, at denne bestemmelse blot vil føre til, at kontroversielle holdninger m.v. ikke kommer frem i lyset, hvor de kan blive diskuteret og imødegået med argumenter.³

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at regeringen afsøger andre løsninger på negativ social kontrol og parallelsamfund uden at indføre yderligere indskrænkninger i personers ytrings- og religionsfrihed.

Instituttet skal derudover henvise til sit hørings svar af 11. juli 2016 over udkastet til indførelsen af straffelovens § 136, stk. 3.⁴ I hørings svaret udtrykker instituttet bekymring over, hvilken betydning bestemmelsen kan have i forhold til ytrings- og religionsfriheden, og at loven går et væsentligt stykke videre end, hvad der følger af relevant praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og den generelle danske retstradition. Instituttet fandt blandt andet bestemmelsen

³ Justitsministeriet, Ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark – Betænkning nr. 1573 afgivet af Ytringsfrihedskommissionen, Del 2, april 2020, side 768. Tilgængelig på: <https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/ytringsfrihedskommissionen-afleverer-betaenkning/>.

⁴ Institut for Menneskerettigheder, Hørings svar af 11. juli 2016 over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring). Tilgængelig på: <https://menneskeret.dk/hoeringssvar/kriminalisering-udtrykkelig-billigelse-visse-strafbare-handlinger-led-religioes>.

retssikkerhedsmæssig betænkelig på grund af dens vage anvendelsesområde, vide personkreds, og kriminalisering af private ytringer uden forsæt til udbredelse. Instituttet anbefaler fortsat, at Justitsministeriet foretager en udførlig analyse af de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som disse uklarheder rejser, herunder den medfølgende risiko for vilkårlighed og uforudsigelighed.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2021-731-0080.

Med venlig hilsen

Anncathrine Carl

JURIDISK RÅDGIVER

Justitsministeriet
Att. Strafferetskontoret
Slotholmsgade 10
1216 København K.
jm@jm.dk

Den 4. januar 2022

Høringsvar om "Forslag til Lov om ændring af straffeloven" (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring), j.nr. 2021-731-0080

Indre Missions hovedbestyrelse fremsender følgende bemærkninger til lovforslag om ophævelse af revisionsbestemmelsen i lov nr. 1723 af 27. december 2016 om ændring af straffeloven – hvilket vil medføre en permanentliggørelse af straffeloven §136 stk. 3:

Loven er med til at fastholde en særliggørelse af faren fra det religiøse og en mistænkeliggørelse af det religiøse. Selvom § 136 stk. 3 oprindeligt er tiltænkt anvendt mod en bestemt gruppe (radikale imamer), så kaster den et mistænkelighedens skær over al religion med den begrænsning af ytringsfriheden, som alene gælder, når det sker "som led i en religiøs oplæring". I en sekulariseret folkestemnings ånd kan samme lov anvendes mod andre grupper (kristne, jøder og muslimer), og det er vanskeligt ikke at konstatere, at den understøtter religionsmistro og religionsforskrækkelse på bekostning af åndsfrihed.

Dette uddybende vi allerede i vores høringsvar til nugældende lovs udkast (JM j.nr. 2016-730-0956), indsendt d. 11. aug. 2016, hvor vi anførte flere principielle indvendinger imod en udvidelse af straffeloven. Vi henviser hertil, da vi fortsat vil hævde deres relevans (se https://indremission.dk/fileadmin/Dok/Organisation/Ledelse/hoeringsvar_fra_Indre_Mission_vedr_udkast_til_Lov_om_aendring_af_straffel....pdf). Bl.a. anførte vi:

Vi stiller os uforstående over for den stigmatisering, som religiøs oplæring underlægges helt generelt i forhold til politiske ideologier (fx nazisme, liberalisme, kommunisme).

Også i disse sammenhænge har centrale talspersoner ordets magt og myndighed over for andre og kan påvirke til bestemte adfærd ved deres talehandlinger og oplæring. Hvorfor er det kun religiøse holdninger, som lovforslaget skal ramme? Vi opfatter det som en diskriminering jf. EMRK artikel 14!

Det er vanskeligt ikke at opfatte lovforslaget som en begrænsning af religionsfriheden ud fra grundlovens § 67 i det offentlige rum og den privates sfære. Vi oplever også en skærpelse i forhold til paragraffens ordlyd, når det anføres, "at lovgivningsmagten er indrømmet adgang til at fastsætte de rammer for religionsfrihed, som *hensynet til* sædeligheden og den offentlige orden tilsiger". Det er i den grad en udvidet fortolkning af § 67, der indrømmer adgang til indskrænkning af religionsfriheden, dersom noget læres eller foretages, der *strider mod* sædeligheden eller den offentlige orden. Med denne ændrede ordlyd får den lovgivende såvel som den udøvende magt et stort råderum til at indskrænke en materielt beskyttet frihedsrettighed. Vi anbefaler derfor, at bemærkningerne holder sig til grundlovens ordlyd.

Loven vil påvirke en frygt for, hvad man kan udtale sig om, og hvornår man egentligt har billiget noget eller ej. Et samfund baseret på denne frygt medfører i praksis også en begrænsning af ytringsfriheden.

Selvom loven sjældent bliver brugt, sådan som det har været tilfældet de seneste fem år, er det i principiel forstand en dybt problematisk lov. Det bør ikke være noget, vi bare trækker på skuldrene af, når der er forskel på graden af ytringsfrihed for forskellige personer. Loven er med til at fremme meningsløse og uretfærdige forskelle i graden af ytringsfrihed.

Derfor mener vi, at revisionsbestemmelsen ikke skal fjernes. Til gengæld bør paragrafen om "Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring" slettes af straffeloven. For med loven er der som anført indført en forskel i graden af ytringsfrihed mellem religiøse forkyndere og alle andre. Skolelæreren – såvel som politikere og nærmest alle andre – må godt, præsten må ikke.

Jf. artikel <https://www.religionsfrihed.nu/2021/01/02/begraensninger-og-kraenkelse-af-religionsfriheden-i-danmark/> (fra d. 2. januar 2021) ligger Danmark højt, både når det gælder begrænsninger af religionsfriheden fra statens side og krænkelse i civilsamfundet. Denne vurdering er foretaget på baggrund af 2020-analysen fra tænketanken Pew Research Center (bygger på oplysninger fra 2018). I denne artikel fremgår det, at Folketinget har vedtaget flere love, der begrænser religionsfriheden i Danmark. I nogle tilfælde har disse begrænsninger også omfattet ytringsfriheden eller andre frihedsrettigheder. Som et af mange eksempler nævnes netop straffelovens § 136 stk. 3 – bl.a. med denne vurdering:

Loven begrænser religionsfriheden og religiøse forkynderes ytringsfrihed, idet den gør det strafbart for religiøse forkyndere m.fl. som led i "religiøs oplæring" udtrykkeligt at billige visse strafbare handlinger, fx "stening af kvinder eller korporlig afstraffelse af børn", uanset om det sker offentligt eller privat. *Men hvis tilsvarende ytringer fx fremsættes af en politiker ved et offentligt debatarrangement, så vil de ifølge Justitsministeriets vurdering ikke være strafbare. Derved indskrænkes religiøse forkynderes ytringsfrihed i forhold til andre grupper i samfundet (vores kursivering).*

Foreningen Åndsfrihed har i deres høringssvar til "Forslag til Lov om ændring af lov om ændring af straffeloven" anført en række problemer og uklarheder, som vi er enige i. Vi tilslutter os dette høringssvar med samme konklusion, som er fremhævet ovenfor.

Det undrer os meget, at der ikke er én eneste religiøs organisation o.lign. på høringslisten. Ligesom Danske Kirkers Råd mener vi, det er stik imod god praksis, at Justitsministeriet på denne vis ikke vælger at inddrage de religiøse grupper, organisationer og trossamfund, som det pågældende lovforslag direkte berører og faktisk har fokus på. Derfor vil vi opfordre til, at Folketinget genovervejer relevansen af den af høringen omfattede lovgivning.

Med venlig hilsen og
på vegne af Indre Mission i Danmark

Hans-Ole Bækgaard
formand

Jens Medom Madsen
generalsekretær

Henrik Overgaard Morsing

Fra: £Strafferetskontoret (951s18)
Sendt: 9. december 2021 15:25
Til: Henrik Overgaard Morsing
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) - j.nr. 2021-731-00

Kære Justitsministeriet

KL har ingen bemærkninger til den tilsendte høring.

Med venlig hilsen

Emilie Phi Skovlund Steenholdt

Student
Jura og EU

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

D +45 3370 3945
E EMSS@kl.dk

T +45 3370 3370
W kl.dk

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 8. december 2021 11:59

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) - j.nr. 2021-731-0080

Se venligst vedhæftede.

Med venlig hilsen

JUSTITSMINISTERIET

Strafferetskontoret

Slotsholmsgade 10

1216 København K

Tlf.: 7226 8400

www.justitsministeriet.dk

jm@jm.dk

Henrik Overgaard Morsing

Fra: Jan Hempel <Jan.Hempel@politiforbundet.dk>
Sendt: 9. december 2021 09:19
Til: £Strafferetskontoret (951s18); Henrik Overgaard Morsing
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) - j.nr. 2021-731-00

Vedhæftede filer: Høringsliste.PDF; Lovudkast i offentlig høring.PDF; Høringsbrev.PDF

Sag: 2021-731-0080
Sagsdokument: 2249321

Til Justitsministeriet.

Politiforbundet har ingen bemærkninger til høringen.

Politiforbundets jr.nr. 2021-01661.

Med venlig hilsen

Jan Hempel
Forbundssekretær

Gammel Kongevej 60, 11. sal
DK-1850 Frederiksberg

Tlf. +45 3345 5965
E-mail mail@politiforbundet.dk

Politiforbundet passer på dine data. Læs mere om vores behandling af dine oplysninger her <https://www.politiforbundet.dk/om-politiforbundet/politiforbundets-databeskyttelsespolitik>

Denne e-mail fra Politiforbundet kan indeholde fortroligt materiale. E-mailen er kun beregnet for ovennævnte modtager(e). Hvis du har modtaget e-mailen ved en fejl, beder vi dig venligst kontakte afsenderen og i øvrigt slette e-mailen, inkl. eventuelle kopier og vedhæftede dokumenter.
På forhånd tak

Henvendelser kan rettes skriftligt til Politiforbundet. Der kan sendes sikkert til mail@politiforbundet.dk. Det forudsætter dog, at du selv har adgang til at sende fra sikkermail.

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 8. december 2021 11:59

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring) - j.nr. 2021-731-0080

Se venligst vedhæftede.

Med venlig hilsen

JUSTITSMINISTERIET
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Tlf.: 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

Til Justitsministeriet

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

Høringsbrev af 8. december 2021 - med svarfrist 5. januar 2022.

Svar fremsendt pr. mail til strafferetskontoret@jm.dk og hma@jm.dk

Sagsnr. 2021-731-0080

Retspolitisk Forening kan ikke anbefale forslaget til vedtagelse.

Vi finder ikke denne begrænsning af ytringsfriheden mm. tilstrækkelig begrundet i forhold til de krav om nødvendighed, som EMRK indeholder. De indhentede erfaringer siden vedtagelsen for snart 6 år siden opregnet i nærværende forslags bemærkninger taler ligeledes for, at bestemmelsen simpelthen udgår.

For uddybende bemærkninger vedr. lovforslaget henvises til det udførlige høringssvar Retspolitisk Forening afgav i forbindelse med høring over det oprindelige lovforslag, og som også kan findes på www.retspolitik.dk/horingssvar-2/

København, den 5. januar 2022

Bjørn Elmquist

Formand

Esben Obel

Bestyrelsesmedlem

Vestre Landsret Præsidenten

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

9. december 2021

Sendt pr. mail til strafferetskontoret@jm.dk og hma@jm.dk

J.nr.: 21/27795-2

Sagsbehandler: Lars B Olesen

Justitsministeriet har ved brev af 8. december 2021 (sagsnr. 2021-731-0080) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Helle Bertung

Østre Landsret
Præsidenten

Justitsministeriet
Strafferetskontoret

15. december 2021

J.nr.: 21/27734-2

Sagsbehandler: CRJ

Justitsministeriet har ved brev af 9. december 2021 (sagsnr. 2021-731-0080) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Carsten Kristian Vollmer

Ellen Busck Porsbo